

“TURKIY XALQLAR ADABIYOTI TADQIQIDA INNOVATSION YONDASHUVLAR” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

TURKIY XALQLAR ADABIYOTI ASOSIDA OLIY TA'LIMDA MA'NAVIY TARBIYANI KUCHAYTIRISHNING INNOVATSION-PEDAGOGIK MODELI

Olimjonov Omadbek Odiljon o'g'li,
Andijon davlat universiteti o'qituvchisi

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17272377>

Annotatsiya: ushbu maqolada turkiy xalqlar adabiy merosidan foydalanib oliy ta'lim jarayonida talabalarni ma'naviy jihatdan tarbiyalashning innovatsion-pedagogik modeli ishlab chiqilgan. Tadqiqotda adabiy asarlar asosida talabalarda milliy o'zlikni anglash, ma'naviy qadriyatlarini chuqur o'zlashtirish hamda global dunyoqarashni shakllantirish yo'llari tahlil qilinadi. Pedagogik integratsiya yondashuvi asosida adabiyot darslarini madaniyatshunoslik, tarix va axloqshunoslik bilan uyg'unlashtirish samaradorligi isbotlangan.

Kalit so'zlar: turkiy xalqlar adabiyoti, ma'naviy tarbiya, oliy ta'lim, pedagogik integratsiya, innovatsion metodlar.

Аннотация: в данной статье разработана инновационно-педагогическая модель духовно-нравственного воспитания студентов в системе высшего образования на основе литературного наследия тюркских народов. В исследовании анализируются пути формирования у студентов национальной идентичности, глубокого усвоения духовных ценностей и глобального мировоззрения посредством художественных произведений. Доказана эффективность подхода педагогической интеграции, объединяющего изучение литературы с культурологией, историей и этикой.

Ключевые слова: литература тюркских народов, духовное воспитание, высшее образование, педагогическая интеграция, инновационные методы.

Abstract: this article develops an innovative pedagogical model for enhancing students' moral and spiritual education in higher education based on the literary heritage of Turkic peoples. The study examines ways to foster national identity, deeply assimilate moral values, and cultivate a global worldview through literary works.

Keywords: Turkic literature, moral education, higher education, pedagogical integration, innovative methods.

Turkiy xalqlar adabiy merosi – asrlar davomida shakllangan, xalqning ma'naviy olami, tarixiy xotirasi va madaniy qadriyatlarini o'zida mujassam etgan bebaho boylikdir [2:15]. Oliy ta'lim jarayonida ushbu merosdan samarali foydalanish talabalarda milliy o'zlikni anglash, ma'naviy barkamollik va ijtimoiy faollikni kuchaytiradi [4:37]. Globallashuv sharoitida yosh avlodning ma'naviy tarbiyasini faqat an'anaviy usullar bilan cheklash yetarli emas, shu bois innovatsion-pedagogik yondashuvlarni qo'llash dolzarb ahamiyat kasb etadi [6:21]. Shu nuqtai nazardan, turkiy xalqlar adabiyoti asosida ishlab chiqilgan integrativ pedagogik model nafaqat

“TURKIY XALQLAR ADABIYOTI TADQIQIDA INNOVATSION YONDASHUVLAR” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

madaniy merosni o‘rganishga, balki zamonaviy ta‘lim texnologiyalari yordamida talabalar tafakkurini kengaytirishga xizmat qiladi [3:42].

Adabiy ta‘lim – bu nafaqat matnlarni o‘qish va tushunish, balki ular orqali shaxsning ma‘naviy olamini, estetik didini, ijodiy tafakkurini hamda tahliliy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish jarayonidir [5:11]. Bugungi kunda ta‘lim tizimi o‘qituvchi va talabadan tez o‘zgarayotgan axborot muhitida samarali ishlash, yangi texnologiyalarni egallash va ularni amaliyotga tatbiq etish kompetensiyasini talab etadi [7:59]. Shu bois adabiyot o‘qitishda innovatsion yondashuvlar keng joriy etilmoqda [1:28].

Innovatsion yondashuvlar mohiyatan an‘anaviy o‘qitish usullarini zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan uyg‘unlashtirishni o‘z ichiga oladi [6:18]. Adabiyot darslarini raqamli ta‘lim platformalari orqali tashkil etish talabalarga o‘quv materiallariga tezkor kirish, elektron darsliklar, audiokitoblar va video-ma‘ruzalar yordamida badiiy asarlarni turli formatlarda o‘zlashtirish imkonini yaratadi [7:63]. Multimedia va vizual texnologiyalar – animatsiya, infografika, badiiy film va teatr lavhalari, virtual muzey ekskursiyalari – asar mazmunini yanada jonli his etishga yordam beradi [5:44].

So‘nggi yillarda adabiy ta‘lim bo‘yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ham bu yondashuvlarning samaradorligini tasdiqlaydi. Xalqaro miqyosda J. Bruner, H. Gardner va B. Bloom ijodiy tafakkurni rivojlantirish, tanqidiy fikrlash va ko‘p madaniyatli kompetensiyalarni shakllantirish bo‘yicha ilg‘or metodlarni ishlab chiqqanlar [3:47]. Mahalliy olimlar – M. Jo‘rayev, N. G‘ulomova va D. To‘xtayev – adabiy ta‘limda milliy merosga tayanish talabalarning ma‘naviy va estetik tarbiyasini kuchaytirishini ilmiy asoslab bergan [2:19].

YUNESKO va Yevropa Kengashi hisobotlarida esa raqamli texnologiyalar, virtual kutubxonalar, onlayn arxivlar va multimedia tahlil usullarini adabiy ta‘limga tatbiq etish samaradorligi qayd etiladi [6:55]. G. Pegrum tadqiqotlarida asar syujetini infografika, podkast va virtual sahna qo‘yilmalari orqali tahlil qilish talabalarning ishtirokini sezilarli oshirishi ta‘kidlangan [7:71].

Xulosa qilib aytganda, adabiy ta‘limda innovatsion yondashuvlar bilim berish jarayonini modernizatsiya qiladi, talabalar mustaqil fikrlashini, ijodiy yondashuvini va ma‘naviy-estetik kamolotini rivojlantiradi [5:51]. Shu bois zamonaviy ta‘lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni an‘anaviy pedagogik tajriba bilan uyg‘unlashtirish strategik ahamiyatga ega [1:39].

**“TURKIY XALQLAR ADABIYOTI TADQIQIDA
INNOVATSION YONDASHUVLAR”**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedova, M. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Fan, 2020. – 152 b.
2. Jo‘rayev, M. *Milliy meros va ta‘lim integratsiyasi*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019. – 198 b.
3. Bruner, J. *The Process of Education*. – Cambridge: Harvard University Press, 2009. – 120 p.
4. Gardner, H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. – New York: Basic Books, 2011. – 320 p.
5. G‘ulomova, N. *Adabiy ta‘limda zamonaviy metodlar*. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2021. – 176 b.
6. UNESCO. *Education for Sustainable Development*. – Paris: UNESCO Publishing, 2022. – 244 p.
7. Pegrum, M. *Digital Literacies*. – London: Routledge, 2016. – 276 p